

DEKLINAZIO

mendi
mendi — *k*
mendi — *ri*
mendi — *ren*
mendi — *rekin*
mendi — *rentzat*
mendi — *z*
mendi — *tan*
mendi — *tako*
mendi — *tara*
mendi — *tatik*
mendi — *rik*
mendi — *tzat*

mendi — *a*
mendi — *ak*
mendi — *ari*
mendi — *aren*
mendi — *arekin*
mendi — *arentzat*
mendi — *az*
mendi — *an*
mendi — *ko*
mendi — *ra*
mendi — *tik*

mendi — *ak*
mendi — *ek*
mendi — *ei (eri?)*
mendi — *en*
mendi — *ekin*
mendi — *entzat*
mendi — *ez/etaz*
mendi — *etan*
mendi — *etako*
mendi — *etara*
mendi — *etatik*

haran
haran — *ek*
haran — *i*
haran — *en*
haran — *ekin*
haran — *entzat*
haran — *ez*
haran — *etan*
haran — *etako*
haran — *etara*
haran — *etatik*
haran — *ik*
haran — *tzat*

haran — *a*
haran — *ak*
haran — *ari*
haran — *aren*
haran — *arekin*
haran — *arentzat*
haran — *az*
haran — *ean*
haran — *eko*
haran — *era*
haran — *etik*

haran — *ak*
haran — *ek*
haran — *ei (eri?)*
haran — *en*
haran — *ekin*
haran — *entzat*
haran — *ez/etaz*
haran — *etan*
haran — *etako*
haran — *etara*
haran — *etatik*

seme	seme — <i>a</i>	seme — <i>ak</i>
seme — <i>k</i>	seme — <i>ak</i>	seme — <i>ek</i>
seme — <i>ri</i>	seme — <i>ari</i>	seme — <i>ei(eri?)</i>
seme — <i>ren</i>	seme — <i>aren</i>	seme — <i>en</i>
seme — <i>rekin</i>	seme — <i>arekin</i>	seme — <i>ekin</i>
seme — <i>rentzat</i>	seme — <i>arentzat</i>	seme — <i>entzat</i>
seme — <i>z</i>	seme — <i>az</i>	seme — <i>ez/etaz</i>
seme — <i>rengan</i>	seme — <i>arengan</i>	seme — <i>engan</i>
<hr/>		
seme — <i>rengana</i>	seme — <i>arengana</i>	seme — <i>engana</i>
seme — <i>rengandik</i>	seme — <i>arengandik</i>	seme — <i>engandik</i>
seme — <i>rik</i>		
seme — <i>tzat</i>		
<hr/>		
gizon	gizon — <i>a</i>	gizon — <i>ak</i>
gizon — <i>ek</i>	gizon — <i>ak</i>	gizon — <i>ek</i>
gizon — <i>i</i>	gizon — <i>ari</i>	gizon — <i>ei (eri?)</i>
gizon — <i>en</i>	gizon — <i>aren</i>	gizon — <i>en</i>
gizon — <i>ekin</i>	gizon — <i>arekin</i>	gizon — <i>ekin</i>
gizon — <i>entzat</i>	gizon — <i>arentzat</i>	gizon — <i>entzat</i>
gizon — <i>ez</i>	gizon — <i>az</i>	gizon — <i>ez/etaz</i>
gizon — <i>engan</i>	seme — <i>a(ren)gan</i>	gizon — <i>engan</i>
<hr/>		
gizon — <i>engana</i>	seme — <i>a(ren)gana</i>	gizon — <i>engana</i>
gizon — <i>engandik</i>	seme — <i>a(ren)gandik</i>	gizon — <i>engandik</i>
gizon — <i>ik</i>		
gizon — <i>tzat</i>		

Izen nagusiak: Donostia, Eibar, Maite, Joan.

II-garren sailla aldatzen da; gainerakoak, indefinidoak bezelaxe.

Donostia — <i>n</i>	Maite — <i>rengan</i>
Donostia — <i>ko</i>	
Donostia — <i>ra</i>	Maite — <i>rengana</i>
Donostia — <i>tik</i>	Maite — <i>rengandik</i>
<hr/>	
Eibar — <i>en</i>	Joan — <i>engan</i>
Eibar — <i>ko</i>	
Eibar — <i>a (era?)</i>	Joan — <i>engana</i>
Eibar — <i>tik</i>	Joan — <i>engandik</i>

Ezer besterik esan baiño lehen, esan behar da, deklinabide hau ez dala guk asmatua. Deklinazio hau, gutxi asko, euskal autore zahar eta berriek erabili dutena da. Ez beti ondo, ez beti zuzen, baiñan, gure ustez behintzat, honela eman ez danean, guk eman duguna bezalakoa ez zalako ez da, ezen eta zenbait autorek zuzenez beste erabili zutelako eta oraindik ere, noizik behin behintzat, gaizki erabiltzen dugulako.

Deklinazio hau, R. M. Azkue-k Morfologia Vasca-n, P. Lafitte-k Grammaire Basque-n, eta, Fr. I. Omaetxebarria, O. F. M. 1962-ko EUSKERA-n dakartena bera da. Eman dugun deklinazio hau, 1964-eko agorriaren 29-30-ean Baiona-n egin zan Bilkura ederrean bildu ziran euskaltzale guztiek edo ia guztiek onartu zuten. Punturen batetan diskusiorik izan ba zan ere, aurten, Ermua-n egin zan Biltzarrean bildu ziran euskaltzale guztiek onartu zuten orain zuei proposatzen dizuegun deklinazio hau.

Ez dago, ezer asmatu beharrik. Zenbait aldakuntza txiki gora behera, ondotxo mugaturik aurkitzen baita euskal literatura zaharrean eta berrian ere, deklinazioa. Azter dezagun orain, gutxi bada gutxi, presentatu dugun deklinazio hau.

Ez dezagun nahas deklinazioa deribazioaz. Sufijo deribatiboen bidez hitz berriak eratzeko, formatzeko baliatzen gera deribazioaz. Izenek, substantiboek, adjetiboek eta prononbreek, desinenzia deklinatiben bidez, frase barruan duten egitekoa, funtzioa alegia, adierazteko baliatzen gera deklinazioaz.

Izen batek, prononbre batek desinenzia deklinatiben bidez hartzen duen formari, *kaso* deritzaiogu.

Nahiz eta autore gehienek beren gramatikan, numeroari gagozkio-la, kaso gehiago eman, guk hamairu jarri ditugu.

* * *

Lehendabiziko kasoari buruz, pasiboaz alegia, ez dugu ezer esango, denek berdin erabiltzen dugun ezkerok: «mendi-mendia-mendiak; gizon-gizon-a, gizon-ak».

Aktiboa: «mendi-*k*, mendi-*ak*, mendi-*ek*; gizon-*ek*, gizon-*ak*, gizon-*ek*» proposatzen da. Egia da, gipuzkoarrok eta beste askok, aktibo plurala «mendi-*ak*, gizon-*ak*» esaten duguna, *ak* hori atona eginaz. Baiñan, pasibo plurala eta aktibo singularra ere «gizon-*ak* joan dira, gizon-*ak* egin du» esaten dugun ezkerok, hoiekin ez nahasteko, hobe deritzagu aktibo plurala «gizon-*ek*» ematea.

Egia ere da bai, aktibo indefinidoa «gizon-ek, haran-ek» dala, baiñan gutxiago ibiltzen dalako eta oraindik ere beste arrazoin batzuegatik, «gizon-ek» esatea hobetzat jotzen dugu.

Hona Azkue-k Morfologia Vasca-n zer dion: «Otros, por lo general los vascos orientales, muy recomendablemente dicen *gizonek* (caso activo)».

Badirudi, azken aldi hontan, batek baiño gehiagok, proposatu dugun *ek* hori erabili nahirik, gauza guztiak batekoz beste konprenditu dituela, irakurririk baikera honelako zerbait: «gizon-ek *joan dira*, gizon-ek sartu ziran». Halaz guztiz ere, *ek* aktibo plurala hori nola erabili behar dan jakitea gauza erreza da: berbo transitiboaz alegia: «gizone-ek *jo dute*, gizon-ek diote...».

Datiboa: «mendi-ri, mendi-ari, mendi-ei (*eri*); gizon-i, gizon-ari, gizon-ei (*eri*)». Dativo pluralak hartzen du beste desinentziarik ere: «mendi-aki, mendi-ai, mendi-er; gizon-akeri, gizon-ai, gizon-er» eta abar.

«Mendi-ei (*mendi-eri*), proposatzen da. Halaz guztiz ere, bi bokalen tartean aurkitzen dan *r* eufonika hori ken eta *ei*, *gizon-ei*, *mendi-ei* erabili behar genukeala iruditzen zaigu, nahiz eta zenbait idazle modernoek *eri* sarri erabili. Izan ere, *ei*, beste *eri* hori baiño klasikoagoa eta jatorragoa dala dirudi. Biok edo hiruok erabil ditezkealarik ere, euskeraren batasunaren izenean, bat aukeratzea komeni litzake.

Genitibo posesiboa: «mendi-aken, gizon-aken» baztertu eta genitibo posesibo plurala, *mendi-en*, *gizon-en* proposatzen da.

Destinatiboa: «mendi-akentzat, gizon-akentzat» baztertu eta destinatibo plurala *mendi-entzat*, *gizon-entzat* proposatzen da.

Instrumentala, edo nahi izan ezkeroko Objektiboa: «mendi-z, mendi-az, mendi-ez/etaz; gizon-ez, gizon-az, gizon-ez/etaz». Sekula ez mendi-atzaz, gizon-atzaz. Orain arte, askok eta askok *mendiaren gainean hitzegin*, *gizon-en gainean hitzegin* eta horrelakorik esaten baguen ere, milla aldiz okerrago baita mendi-atzaz, gizon-etzaz, gaztedi-atzaz, poesia-tzaz eta esatea. Izan ere, «tza» hori, sufijo-atzizki jator jator bat dalarik ere, ofizioa eta ugaritasuna adierazteko bakarrik erabili baita orain arteko guztian.

Esate baterako: nekazari-tza, artzan-tza... diru-tza. Literatura osoan ikus diteke, *acerca de esto o de aquello* adierazteko, gure autoreek singularrean z erabili dutela, eta ez eta *etaz* pluralean. Honela: poesia-z hitzegin, Ama Birjiña-z mintzatu, hots, arte-az, pertsona-z, gizon-ez, emakume-ez eta abar, eta ez Ama Birjiña-tza-z, artea-tza-z, pertsona-tza-z, emakume-tza-z, gizon-e-tza-z

Ohar bat: prononbreek, bai pertsonalek bai demostratiboek, kasoaren desinenzia hartu baiño lehen, -ta, -za edo -tza infijoa hartzen dute. Honela: ni-ta-z, hi-za-z, hone-za-z, har-ta-z. Zu-ta-z mintzatu ba da ere, ez da *persona-tza-z* mintzatu, *persona-z* mintzatu da, baiño.

Zoritzarrez ba da besterik ere. Objektibo edo instrumental hau, anitzek soziationoaz nahasten dugu. *Esku-az* jo dut, *ur-az* garbitu dut-eta idatzi beharrean, *eskuarekin* eta *urarekin* eta abar idazten dugu.

Ablatiboa-Partitiboa: «mendi-tatik, mendi-tik, mendi-etatik; mendi-rik, gizon-ik.» Euskal literatura guztian horrelaxe agertzen da. Egia da bai, mendi-tikan, mendi-rikan eta beste horrelakorik bai hemengoek eta bai mugaz bestaldekoek ere idatzi dutela, baiñan, azken bolara hontan ba dirudi gehiegi erabiltzen hasiak gerana.

Soziationo: «mendi-arekin, gizon-arekin». Nahiz eta beharbada garai batez, bizkaitarren *gaz* eta *kaz*-ek besterik adierazi, gaurregun gauza berdiña adierazteko erabiltzen dira bidesinentziok. *Kin* desinentzia zabalduego dagoelako, hau proposatzen da.

Izen nagusiak; izen propioak. Indefinidoak bezala deklinatzen dira *izen nagusiak*.

Jose, *seme* bezala. Honela:

Jose — *k*
 Jose — *ri*
 Jose — *ren*
 Jose — *rekin*
 Jose — *z*
 ...eta abar.

Joan berriz, *gizon* bezala:

Joan — *ek*
 Joan — *i*
 Joan — *en*
 Joan — *ekin*
 Joan — *ez*
 ...eta abar.

Kontsonantez bukatzen diran leku-Izen Nagusiak, hots lokatiboak, honela egiten dute, urrenez urren inesiboa, genitibo lokatiboa, alatiboa, ablatiboa:

Eibar — *en*
 Eibar — *ko*
 Eibar — *a(era?)*
 Eibar — *tik*

Lekuen Izen Nagusiak, hots lokatiboak -n, -l, -r-z amaitzen diranean, genitibo lokatiboa eta ablatiboa ere, *-ko*, *-tik* egin beharrean, asko tokitan *-go* eta *-dik* egin lezateke. Honela:

Zerain — *go*
Zerain — *dik*

Usurbil — *go*

Aralar — *go*

Egin lezateke, esan dugu, han eta hemen honela esan eta idazten bada ere, gaurregun ez baita leku guztietan ez honela esaten eta hare guxiago idazten. Zuek esan nola idatzi behar litezkean.

Dena den, bazter ditzagun, kontsonantez bukatzen diran leku-izen Nagusietan, honelakoak:

Burgos — *eko*
Madril — *etik*
Zarautz — *era*

Eibar — *eko*
Usurbil — *etik*
Paris — *era*

eta idatzi:

Burgos — *ko*
Madril — *tik*
Zarautz — *a*

Eibar — *ko*
Usurbil — *tik*
Paris — *a*

Izan ere, lekuen Izen Nagusiak ez bide zuten lehen eta orain ere ez *-e* eta ez *-r* epentetikarik desinentziaren aurretik hartzen. Beste aldeko euskaldunak, eta hemengoek ere, nahiz eta orain *-e* eta *-r* epentetikaz baliatu, ba dakigu hango idazle zaharrak epentetika hoietaz ez zirala baliatu. Atsular-ek berak, *Turs-ko* arzipizpiku idatzi zuen eta ez *Turs-eko*. Joannes d'Etcheberry-k berriz, *Athenas-ko*, *Azkain-a*, *Izturiz-tik*, *Izturitz-a*, eta ez, *Athenas-eko*, *Azkain-era*, *Izturiz-etik*, *Izturitz-era*. Ba da beste etsenplu anitz ere!

Bizidunak eta bizigabeak, kontsonantez bukatzen diranak, urrenez urren, *seme* eta *mendi* bezala deklinatzen dira; bokalaz bukatzen diranak berriz, *gizon* eta *haran* bezala. Hala dirudi baiñan ez da hala. Izan ere —ai-ei-oi-ui-au-eu—, diptongoz bukatzen diranak, mahai, zelai, hogeï eta sei bezala, nahiz eta bokalaz bukatu, kontsonantez bukatzen diranak bezala deklinatzen baitira!

Egia da, gero eta gehiago idazten dala *hogeian*, *seian*, *mahaian*,... baiñan, «haran» bezala deklinatzea litzake onena: *hogeiean*, *zelaiean*, *mahaiean*, *gauean* eta *abar*...

Halere, ba da hitzik, guretzat diptongo izanik bestaldekoentzat hiato danik. Adibidez: *nai*, *nahi*. Guk: *naiean*; haiek: *nahian*. Badirudi, bata-sunak honela galdeginik, guk ere *nahian* egin behar genukeana, eta ez *naiean*.

Hitz horrezaz esan duguna, berdin esan diteke beste zenbait hitzez.

Ez da aspaldi oraindik hasiak gerala idazten: *anima-en* egunean, *eliz-ean*; eta determinado pluralean: *emakume-k*, *emakume-z*, *seme-i* eta beste asko horrelakorik. Ez bide gera ohartu, orain arte beti; fonetika legeek horrela galdeginik, $a + a = a$; $a + e = e$; $e + e = ee$ zala.

Honela *aita -a-* organikaduna, ez da determinado pluralean, *aita + ak = aitaak*, *aitak* baiño.

Arima, ez da determinado pluralean *Arima + en = arimaen*; *arima + ek = arimaek...* *arimen*, *arimek...* eta abar baiño:

Determinadu pluralean eta hitzak bukaera «e» duanean, hitzak ez du bere «e» hori, desinentziaren beste *e* batez txoke egiten duanean galtzen, gordetzen baiño. Honela: *emakume + ek = emakumek* ez da, *emakumee* baiño.

Deklinazio hontan ikus ditekenez eta denok dakizutenez, ez dira berdin deklinatzen bizigabeak eta bizidunak. Ba da besterik ere: bai bizidunak eta bai bizigabeak, batzuek kontsonantez bukatzen dira, bokalaz beste batzuek. Bokalaz bukatzen diranak, asko eta asko *a-z* bukatzen da. Nahaste haundi bat sortu baita aspaldi hontan puntu hontan, jakin beharko genuke zein hitz dan bukatzen *a' z*, zein ez. Hots, *neskatxa* ala *neskatx* danez jakin beharko genuke. Izan ere, *a* guztiak ez dira artikulatu. *A* hori itsatsia danean, organika danean, ez da indeterminazioan galtzen, baiñan bai organika ez danean. Garrantzi haundia du honek. Izan ere, «neskatx» balitz, *gizon* bezala deklinatuko genuke eta esango: *neskatx bat*, zenbait *neskatx-i*, *neskatx-ena*, *neskatx-ekin*, *neskatx-entzat*, *neskatx-engan*, *neskatx-engana*, *neskatx-engandik*, *neskatx-ik*, *neskatx-tzat* eta abar. *Neskatxa* balitz berriz, *seme* bezala deklinatuko genuke: *neskatxa bat*, zenbait *neskatxa*, *neskatxa-ri*, *neskatxa-ren*, *neskatxa-rik*, *neskatxa-tzat...* eta abar.

Zein hitz bukatzen da *a* organikaz?

Euskal literatura azter ba dezagu, garbi ikus dezakegu hori. Oraindik ere, mugaz bestaldekoek ondo darabilte, bai bizkaitarrek ere. Gipuzkoarrok, idazten hasten geranean, sarri ahaztutzen dugu puntu hau. Hizketan ari galararik, ondotxo bereizten dugu *a* organikaz bukatzen dan

hitz asko eta asko. Oraindik ere maiz entzuten baita makilla bat, okela hori, arbola bat, neskatxa... eta abar, eta ez makil bat, okel hori, arbol bat, neskatx...

Ez ditugu hemen esango *a* organikaz bukatzen diran hitz guztiak, gipuzkoarrentzat eta beste batzuentzat ere ez ezagunenak diranak baizik.

arnasa	eskola	justizia	orea-orrea
arbola	erregina	jakinduria	orua
anaia	eliza	katea	ordena
axola-ajola	estalbia	koroa	persona
antsia	egia	kabia	parra
ausardia	familia	kuia	piztia
area	gauza	kopeta	pertza
aisia	gutizia-kutizia		pareta
aharra	gartzela-kartzela	lotkia	premia-premiña
aitona	gona	legatza	sakela
amona	giltza	lotsa	sardiña
aitzekia	heriotza-heriotze	makilla	txabola
baratza-baratze	hisia	malenkonkia	txapela
birjiña	hegoa	nahaspilla	upela-kupela
bizitza-bizitze	herra	neskatxa	zalantza
bekokia	imajina	neskatilla	zuhurtzia
burdina		okela	
balentria			
denbora			

Bi hitz bederen ezagutzen ditugu, garai batez *a* organikadun ziranak: *pakea* eta *aldia*. *Pakea*, *aldia*, ala, *pake*, *aldi*, biotatik zein aukeratu behar dan zuek esango duzue.

Atzizki batzuek ere *a* organikadun dira:

-keria (erokeria, gaiztakeria).

-era (egoera, hizkera, mintzaira).

-tza (artzantza, nekazaritza, baratza edo baratze).

Zenbait toki izen ere *a* organikadun da: Donostia, Baiona, Tolosa, Pasaia, Errenderia, Hendaia, Iruñea-Iruña-Iruñe, Zumaia, Getaria, Nafarroa eta abar.

Ba da dudarik halaz guztiz ere zenbait leku izenekin: jakin dugunez, dokumentu zaharretan zenbait aldiz *Azpeitia*, *Azkoitia* agertzen ba da ere, bestetan *Azkoiti*, *Azpeiti* agertzen baita. Halere, ez dugu uste *Larraitze*, *Auritze*, *Ustaritze*, *Biarritze*, *Azkaine*, eta abar danik, *Larraitz*, *Auritz*, *Ustaritz* eta abar baiño.

Ba dirudi ez gerala konturatu ere egin, euskerak ba duela singularraz eta pluralaz gaiñera, besterik: indeterminadoa da, indefinidoa.

Mendia determinado singularra bada ere, *mendiak* plurala da, eta *mendi* ez singularra eta ez plurala: indeterminadoa. Zorigaitzez, gure indeterminadoaz gramatikalarik gehiegi ahaztu zaigu. Lafitte-ren gramatikak deklinazio berezi eta osoa duen numeroa bat bezala dakar bere gramatika ederrean. Azkue-k ere ba dakar bere Morfologia-n. Indeterminazioari buruz mintzatzan dalarik, ederki dio Txillardegik: «Eta lehenengo bolada batean hizkuntzaren «soiñekoari» begiratu diogu, hiztegia ikusiz. Zalantzarik gabe badago hiztegian erdalkeriarik asko. Baiña ba da ere akats sakonagorik: «indeterminazioaren» galtzea dugu bereizkuntza jator eta sakon horietako bat.»

Azter dezagun indeterminazioa piska bat. Bi etsenplu emango ditugu Txillardegirenak biak:

1) «Pedro-ren etxea erre da». Hitzegiten ari diranek badakite zein etxe den Pedro-rena. Bestela ezin esan «etxea». Eman dezagun Pedro horrek badituela hiru etxe: Donostia-n bat, Eibar-en beste bat, eta Zumarraga-n beste bat. Orduan esakun hori entzuten dutenek, nahi eta nahi ez, hau galdetuko dute: «Zein *etxe* erre ote zaio?» Alegia hiruetatik «zein»? Hiru dituelako, eztakite zein den. Zein etxe den eztakitelako, hain zuzen, «zein etxe» galdetu dute; ez, «zein *etxea*», edo «zein *etxeak*».

Pedro horrek etxe *bakar bat* balu, ordea, edo bizi dan etxeaz ari balira hizketan, orduan entzuleak balekike ongi: *etxea* erre zaio; alegia, guziok ezagutzen dugun *etxe hura*.

2) «Pedro-ren *etxeak* erre dira». Hitzegiten ari diranek badakite ere zein etxe: hain zuzen ere *denak* erre zaizkio. Zazpi etxe baldin bazituen, zazpiak; hiru baldin bazituen, hirurak.

Baiña Pedro horrek sei etxe baldin balitu, eta lau erre bazaizkio ezin diteke esan: «Pedro-ren *etxeak* erre dira», «Pedro-ren *zenbait etxe*» edo «Pedro-ren etxe batzuk» edo «Pedro-ren lau *etxe*» baizik; seietarik zein lau diran ezpaitakigu.

3) «Pedro-ren lau *etxe* erre dira» eta «Pedro-ren lau *etxeak* erre dira». Zein euskaldunek eztu goraberarik nabaitzen? Lehenengo esakunean ezta kigu *zein etxe* erre dan; bigarrenean badakigu Pedro-k *zituen lauak*. guziak beraz, erre dirala. *Ezta numeroa*, beraz, munta duena; *etxe jakinak ala ez-egunak* izatea baizik.

Beste kaso guztietan gauza bera gertatzen da. Etsenplu asko eman ditezke. *Bat* numerala indefinidoa bezela deklinatzen da; gauza zeatza, mugatua ez danean. «*Etxe batetan* izandu giñan»; «*etxe batetatik* etorri gera»; «*etxe batetara* joan giñan» eta abar... ezpaitakite *zein etxez* ari geran entzuleek.

Zerbait galtzen ari bada ere, euskaldun gehienok honela esaten dugu beste hau ere: *nagusi-ren* bat etorriko zan»; «*etxeren* bat erosi edo du»; «*emakumeren* bat izango zan». Genitibo partitibo bezalako zerbait erabiltzen dugu «*bat*» aren aurretik, alegia.

Noiz indeterminazio bat?

Jakiña da, hizketan ari galararik, esaten duguna gauza jakiña, zeatza eta ezaguna ez bada, indeterminado dana; alderantziz, gauza jakiña, eta zeatza ba da, determinadoa da.

1-nik. *Indefinido deritzatenekin:*

Zerbait etxe erosi dut.

Gizon asko zan jaietan.

Liburu gutxi baizik ez dut erosi.

2-garrenik. *Numeralekin.*

Numeralak gauza jakiña, zeatza markatzen ez badu, indeterminadoan doa.

Lau etxe erre zaio

Lau etxeak erre zaizkio (zituen denak)

Bost liburutan ikasi dut

Bost liburuetan (entzuleak dakien haietan)

3-garrenik. *Galderetan*. Gauza bat ez dakigulako *galdetzen* dugu, hain zuzen ere, beraz galdera indeterminadoan doa.

Zein etxetakoa da hori?

Zenbat behi erosi duzu?

4-garrenik. Lehen esan dugun bezala Izen Nagusiak indefinidoak bezela deklinatzen dira. Bai eta *Kristo* ere. *Kristo-k* esan zuen eta ez *Kristo-ak*...

5-garrenik: *Itxura aldakorrei dagozkien hitzetan.*

- ezkerretara jo genuen
- eguzkitan jarri zan
- uretan sartu zan

Berdin ere erderaz «determinante»-rik eztagoenean:

- bekatutan egon
- kaltetan ari izan
- baketan utzi

Hemen bukatzen da gure lana. Xehetasun guztietan sar bagintez, beste millaka gauza esan liteke deklinazioaz. Halere, bukatu baiño lehen, hau esango dizuegu: erdipurdi esandakook hobeto sakondu ditzazuen eta esan gabe utzi duguna, beharrik izan ezkerro alegia, ikasi dezazuen, jo zazute liburu hauetara. Gerok ere, esan dugun apur hau, horietatik atera baitugu.

Gramática de los Cuatro dialectos literarios de la Lengua Euskara, por don Arturo Campión. Tolosa, 1884. Lehendabiziko kapituluetan luze eta zabal mintzatzen da deklinazioaz, baiñan ez dugu uste, dion guztia, ondo esanda dagoenik.

Morfología Vasca, por R. M. de Azkue. Capítulo VIII: «Determinación». Capítulo IX: «Declinación».

Grammaire Basque. Abbé P. Lafitte. Chapitres: VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII.

EUSKERA. VII. 1962. Bilbao. «Declinación Vasca». Fr. I. Omaechevarría, O. F. M.

Euskal Idazkaritza. Kordelieren karrika 14. Baiona. Multikopistaz liburu txiki bat atera zan. Dena labor labor eta oso ongi. J. L. Alvarez Enparantza-rena da (Txillardegi). 28 horrialde ditu. Esan dugun anitz, jaun argi eta prestu honi hartu diogu.

S. Garmendia.